

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічного факультет
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіка

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)

«ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА ЛІДЕРСТВА ТА УСПІШНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ»

(назва навчальної дисципліни)

ОПП Початкова освіта

Рік навчання 2025-2026, семестр 7

Форма навчання (*денна, заочна*)

Галузь знань
А «Освіта»
Спеціальність
А3 «Початкова
освіта»
Перший
(бакалаврський)
рівень вищої освіти

**Кафедра
та викладач**

Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

Викладачі: Матвієнко Олена Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar :

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=uizXgSoAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

E-mail: o.v.matviyenko@npu.edu.ua

Копил-Філатова Тетяна Василівна, доктор філософії в галузі 01 Освіта/Педагогіка, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar :

E-mail: t.v.kopyl-filatova@npu.edu.ua

Лінк на курс в MOODLE:

Денна форма навчання: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=9582>

Заочна форма навчання: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=9581>

**I. Основна
мета/цілі навчання**

Метою вивчення вибіркового освітнього компоненту є формування у студентів спеціальності «Початкова освіта» розуміння концепції емоційного інтелекту та його значення в професійній діяльності вчителя, розвиток навичок емоційної саморегуляції, ефективної комунікації, лідерства та конструктивної взаємодії в освітньому середовищі. Основними завданнями є оволодіння знаннями про структуру, функції та механізми розвитку емоційного інтелекту,

формування навичок усвідомлення та регулювання власних емоцій, розпізнавання емоційного стану інших людей, засвоєння методів розвитку соціально-емоційних компетенцій учнів молодшого шкільного віку. Передбачається опанування стратегій комунікації, лідерства, управління конфліктами в освітньому середовищі, підготовка до створення безпечного та емоційно підтримувального середовища у класі, що сприяє благополуччю всіх учасників освітнього процесу. Важливим аспектом є розвиток рефлексії, саморегуляції, стресостійкості та здатності до самовдосконалення в професійній діяльності педагога.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна **вибіркова**
Цикл **професійної підготовки**

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Кількість кредитів	6	6
Загальна кількість годин	180	180
Лекційні заняття	30	10
Семінарські/практичні заняття	36	14
Самостійна робота	112	156

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи емоційного інтелекту та його роль у лідерстві

Тема 1.1. Вступ до емоційного інтелекту. Розкриття сутності емоційного інтелекту та його значення у професійному та особистісному розвитку. Аналіз основних теорій емоційного інтелекту, їх авторів та концептуальних засад. Роль емоційного інтелекту у створенні гармонійного освітнього середовища та розвитку лідерських компетентностей.

Тема 1.2. Структура та компоненти емоційного інтелекту. Огляд ключових складових емоційного інтелекту: самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички. Розгляд особливостей розвитку кожного компонента та їхнього впливу на ефективність лідерства. Методи оцінки рівня емоційного інтелекту та шляхи його вдосконалення.

Тема 1.3. Теорія і практика дослідження емоційного інтелекту. Аналіз наукових підходів до вивчення емоційного інтелекту. Методи дослідження емоційного інтелекту в психології та педагогіці. Практичне застосування емоційного інтелекту у професійній діяльності освітян та управлінців.

Тема 1.4. Емоційний інтелект і освіта. Взаємозв'язок емоційного інтелекту з освітнім процесом. Соціально-емоційне та етичне навчання як сучасна освітня практика. Реалізація підходу «усвідомленість – співпереживання – залученість» у навчально-виховному процесі. Стратегії розвитку емоційного інтелекту в учнів та педагогів.

Тема 1.5. Лідерство та емоційний інтелект. Роль емоційного інтелекту в лідерстві та управлінні освітнім процесом. Вплив емоційної компетентності на ефективність керівника та команди. Практики розвитку емоційного інтелекту для підвищення лідерської ефективності.

Тема 1.6. Харизматичне лідерство та гендерні аспекти управління. Особливості харизматичного лідерства та його вплив на педагогічний процес. Гендерні відмінності у стилях керівництва. Виклики та можливості для жінок і чоловіків у сфері

освітнього лідерства.

Змістовий модуль 2. Емоційний інтелект у комунікації та професійному розвитку педагога

Тема 2.1. Емоційний інтелект у міжособистісній комунікації. Роль емоційного інтелекту в ефективному спілкуванні. Техніки активного слухання, емпатії та невербальної комунікації. Методи покращення взаємодії в освітньому середовищі.

Тема 2.2. Конфліктологія та емоційний інтелект. Природа конфліктів у педагогічній діяльності. Емоційний інтелект як інструмент управління конфліктами. Техніки конструктивного вирішення конфліктних ситуацій у шкільному колективі.

Тема 2.3. Емоційний інтелект у роботі з учнями молодшого шкільного віку. Особливості емоційного розвитку дітей. Вплив емоційного інтелекту педагога на навчальний процес та формування емоційної культури учнів. Методи розвитку емоційної компетентності школярів.

Тема 2.4. Професійне вигорання та емоційна стійкість педагога. Причини професійного вигорання серед освітян. Способи запобігання емоційному виснаженню та підтримки психоемоційного балансу. Практики розвитку емоційної стійкості та саморегуляції.

Тема 2.5. Крайці практики освітнього лідерства в закладах освіти. Аналіз ефективних стратегій лідерства в освіті. Досвід міжнародних та українських закладів освіти у впровадженні лідерських практик. Інноваційні підходи до управління навчальними закладами.

Тема 2.6. Розвиток емоційного інтелекту у професійній діяльності педагога. Методи підвищення емоційної грамотності педагогів. Практичні вправи для розвитку емоційного інтелекту у професійній діяльності. Інструменти для саморефлексії та особистісного зростання вчителя.

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

1	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
2	ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.	ЗК-4. Здатність працювати в команді. ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами

3	<p>ПР-07 Здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. Планувати динаміку розгортання змісту освітніх галузей та професійний саморозвиток вчителя.</p>	<p>налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.</p>
4	<p>ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.</p>	<p>СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p>
5	<p>ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.</p>	<p>СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.</p>
6	<p>ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.</p>	

VI. Порядок і критерії оцінювання

Поточний контроль:

тематичні експрес-опитування (усні та письмові) на семінарських заняттях, творчі й пошукові індивідуальні роботи (групові проєкти, презентації, есе, тренувальні тести, модульні контрольні роботи) тощо.

Підсумковий контроль:

Залік (диференційований)

Важливі рекомендації!

Моніторинг у формі заліку передбачає:

- виконання студентом (-ми) самостійно або під керівництвом викладача тематичних контрольних завдань на основі вивченого програмного матеріалу (накопичувальні кейси).
- демонстрацію студентом (-ми) набутих компетентностей крізь призму підсумкових тестів або захисту тематичного проєкту з використанням мультимедійних засобів та інших засобів візуалізації (PowerPoint, відео, колаж тощо) на засадах відкритості й прозорості.

Критерії оцінювання:

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; звертання до основної та додаткової літератури: підручників, навчальних посібників, періодичних (фахових) видань тощо; використання цитат, афоризмів, думок авторитетних вчених та ін.; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових (тестових) завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою мультимедійної техніки, різних технічних засобів (слайдів, таблиць, схем, діаграмних рисунків тощо).

Рівень відповідності критеріям:

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми освітнього компонента, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

*Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.
Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з освітнього компонента, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.*

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів – з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з освітнього компонента, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів – з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ОК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>) Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ОК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravylnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhayla-drahomnaova>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання ОК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/administratyvno-upravlinskyi-personal/navchalno-metodychnyi-tsentr/navchalno-metodychnyi-tsentr#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/administratyvno-upravlinskyi-personal/navchalno-metodychnyi-tsentr/navchalno-metodychnyi-tsentr#normatyvno-pravova-baza>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

**VIII. Основні
інформаційні
ресурси**

- 1) Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕ-навчання / За загальною редакцією О. Елькіна, О. Масалітіної, Я. Фюрста. – Харків: Дім реклами, 2019. – 60 с.
- 2) Деніел Гоулман Емоційний інтелект. – К.: Vivat, 2018. – 512 с.
- 3) Матвієнко О., Химич М. Соціально-емоційне навчання як засіб створення безпечного освітнього простору. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Т. 1, № 7 (2). С. 75–84. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7\(2\)/1.2024.08](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7(2)/1.2024.08)
- 4) Пашенко С.Ю., Сербін О.О., Стоян С.П., Трофімов А.Ю., Лукін Д.В. Креативне лідерство : навч.посіб. Київ : Національний центр розвитку креативного підприємництва КНУ ім. Т.Шевченка, Вид-во Ліра-К, 2020. - 100 с.
- 5) Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації : методичний посібник для педагогів (2018). / С. Богданов, О. Залеська. К.: Пульсари.
- 6) Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є, Бондаренко В.В.– Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2017. - 100с. URL: http://repository/kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/31806/1/Romanovskyi_Teoriia_i_praktyka_formuvannia%20lidera_2017.pdf
- 7) Сергєєва Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. Івано-Франківськ. «Лілея-НВ». 2015. – 296 с. – URL : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/liderstvo.pdf
- 8) An Introduction to Emotional Intelligence / Lorraine Dacre Pool, Pamela Qualter/ – John Wiley and sons ltd. – 2018. – 249 p.
- 9) Mayer J.D. The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. / J.D. Mayer / – NY., 1993. – pp. 433-442.

**Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 5 від 6 лютого 2025 року**
